

České vysoké učení technické v Praze, fakulta stavební
Katedra urbanismu a územního plánování

Thákurova 7/2077 166 29 Praha 6-Dejvice
Mail: K127@fsv.cvut.cz, tel: 224 357 926

Památkový potenciál historické kulturní krajiny ČR – kulturní a památkové hodnoty v obrazu krajiny

WORKSHOP (zápis)

Workshop byl uspořádán v rámci projektu DG16P02M034
Identifikace a prezentace památkového potenciálu historické kulturní krajiny České republiky,
AKTIVITA 1803A02 – Uspořádání workshopů k problematice péče o HKK

Pořádající instituce: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební, katedra urbanismu a územního plánování

Vědecký garant workshopu:
Doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc

Organizační výbor workshopu:
Ing. arch. Simona Vondráčková, Ph.D.
Prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.
Ing. arch. Karel Kuča
Kateřina Masná

Adresa organizačního výboru:
Fakulta stavební ČVUT
Katedra urbanismu a územního plánování
Thákurova 7
166 29 Praha 6
Česká republika

Místo konání:

Výukové středisko FSV ČVUT, nám. Zachariáše z Hradce 3, Telč

Datum konání: 10. září 2020

Jazyk jednání:

česky, slovensky

Druh výsledku:

W – uspořádání workshopu (se splněním pěti základních kritérií pro identifikaci činnosti ve VaVal a některé z dodatečných podmínek dle manuálu Frascati v části 2 a včetně veřejné prezentace původních výsledků výzkumu)

Dedikace výsledku:

Workshop byl pořádán s podporou projektu VaV MK ČR Programu národní kulturní identity DG16P02M034 Identifikace a prezentace památkového potenciálu historické kulturní krajiny České republiky.

Cíl a zaměření workshopu:

- a) Workshop představil výsledky výzkumu historických kulturních krajiny v ČR z hlediska jejich památkových hodnot v návaznosti na navrženou národní typologii HiKK v ČR
- b) Byla představena Typologie a její aplikace, kniha, věnovaná historickým kulturním krajinám v ČR a souvislosti typologie s kulturními krajinami světového dědictví.
- c) Pozornost byla věnovaná rozpoznání segmentů krajiny, ve které jsou soustředěny cenné kulturní hodnoty a to na základě navržené „Typologie historické kulturní krajiny České republiky (Metodika s osvědčením MK)“ a zejména její části 6. - „Aplikace typologie historické kulturní krajiny“.
- d) Byly představeny analytické práce, věnované různým typům historické kulturní krajiny. Pozornost byla věnovaná také řešení důležitých otázek teoretického charakteru - čím jsou obraz a identita HKK odlišné od jiných krajin, kde nejsou soustředěny esenciální kulturní hodnoty – jak jsou v krajině rozpoznatelné hranice takových segmentů krajiny? Jak tyto hodnoty mohou vnímat obyvatelé i návštěvníci – nebo třeba územní plánovači nebo ochrana přírody a krajiny?
- e) Představeny byly i otázky vazby výsledků výzkumu na praktickou činnost na úseku památkové péče, ochrany přírody a krajiny a územního plánování. Jedná se o především o aplikaci Plánu ochrany a Koncepce regenerace pro část Krajiné památkové zóny Zahrádecko. Pozornost byla věnovaná významu edukačních a interpretačních aktivit v participativní ochraně HiKK.

Program workshopu:

09:00 – 09:30	prezence		
09:30 – 09:45	Uvítání, představení	Ing. Martin Weber, prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, PhD.	VÚKOZ, ČVUT
09:45 – 10:15	Typologie historické kulturní krajiny ČR a její aplikace na příkladu okolí Telče	Ing. Marek Ehrlich, Ing. Eva Jonešová	NPÚ
10:15 – 10:45	Historické kulturní krajiny České republiky	Ing. arch. Karel Kuča	ČVUT
10:45 – 11:05	Jak typologie historické kulturní krajiny ČR rezonuje kulturními krajinami světového dědictví	Ing. arch. Věra Kučová	NPÚ

11:05 – 11:25	Identifikace potenciálních komponovaných krajín v České republice na starých mapách	Ing. Eva Žallmannová, Ph.D. Ing. Lenka Trpáková	MENDELU
11:25 – 11:45	Plán ochrany a koncepce regenerace krajinné památkové zóny na příkladu Zahrádečka	Ing. arch. Simona Vondráčková, Ph.D.	ČVUT
11:45 – 12:15	Diskuse		
12:15 – 13:30	Přestávka na oběd		
13:30 – 13:50	Lesní krajina Křivoklátska	Prof. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.	ČVUT
13:50 – 14:10	Podještědí – krajina Karoliny Světlé	Ing. Martin Weber	VÚKOZ
14:10 – 14:30	Krajina Jáchymovska – krajina smrti a utrpení	RNDr. et. PhDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D. Ing. Lucie Medková, Ph.D.	VÚKOZ
14:30 – 14:50	Militární a montánní krajina	Mgr. Ondřej Malina, Ph.D.	NPÚ
14:50 – 15:20	Participativní ochrana historické kulturní krajiny prostřednictvím edukačních a interpretačních aktivit	Bc. Anna Svobodová, Mgr. et Mgr. Michal Medek	NPÚ
15:20 – 16:00	Diskuse, závěr		

Rámcový obsah přednesených příspěvků

Prof. Ing. arch. ThLic. J.KUPKA, Ph.D. zahájil workshop přivítáním přítomných, Ing. WEBER krátce představil projekt, jeho časové posloupnosti a výsledky.

V první prezentaci Ing. M. EHRLICH představil typologii historické kulturní krajiny, její zakotvení, způsob zpracování a využitelnost. Ve spolupráci s pracovníky NPÚ v Telči připravili identifikaci historické kulturní krajiny dle typologie na modelovém území krajiny v okolí Telče.

Ing. arch. K. KUČA představil podobu knihy Historické kulturní krajiny včetně grafické úpravy. Těžiště knihy je ve 128 území, které jsou podrobně zpracovány z hlediska krajinných hodnot. Předchází jim krátký obecný popis. Kniha bude neprodejná, bude vydána v počtu 500 výtisků. Ing. Weber doplnil způsob distribuce knihy a poprosil o uskutečnění pracovního setkání zástupců jednotlivých pracovišť nad anglický slovníkem k odborným pojmům.

Ing. arch. V. KUČOVÁ prezentovala úvahu o historických kulturních krajín ČR v kontextu světového dědictví. Upozornila, že ČR nemá zástupce KPZ v typech krajín zcela typických pro českou krajinu – organicky vyvinutá krajina zaměřená na způsob hospodaření. V roce 2020 je na seznamu UNESCO 114 lokalit zaměřených na kulturní krajiny. Prezentace byla zaměřena na srovnání krajín, které jsou na seznamu UNESCO v kontextu typů krajín z Typologie historické kulturní krajiny ČR. Ve světě rezonují podobné typy jako v naší typologii. V zahraničí jsou i typy organicky vyvinutých krajín (např. krajina vinic). Nachází se i typy, které nemají v ČR analogii (produkce tabáku, tequilly). Závěrem představila, jaké krajiny ČR jsou v návrhu na zápis na seznam světového dědictví (např. Žatec a krajina žateckého chmele, krajina lázní atd.).

Ing. E. ŽALLMANOVÁ, Ph.D. představila práci na identifikaci potenciálních komponovaných krajín na území ČR. Práce spočívá ve zkoumání archivních map. Výsledkem je identifikace, ale i hodnocení jednotlivých území včetně hierarchizace složitosti kompozice. V Müllerově mapě je identifikováno 13 území kompozic, 381 území v mapách 1. voj. mapování, 646 na mapách 2. voj. map. a celkem 597 v 3. voj. map. (menší počet kvůli zániku kompozic). Představila i současný projekt, který spočívá v identifikaci hospodářských dvorů (jiný projekt NAKI).

Ing. arch. S.VONDRÁČKOVÁ, Ph.D. ukázala jeden z výstupů grantu – Plán ochrany a koncepce regenerace – na příkladu Zahrádečka. Představila ukázky výstupu a poukázala na nevstřícnost Vyhlášky č. 420/2008 Sb. ve vztahu ke krajinným památkovým zónám. Následovala odborná diskuse.

Prof. KUPKA zahájil odpolední program prezentací o lesní krajině a jejích hodnotách, ukázal možné pohledy na lesní krajinu jako na asociativní či komponovanou krajinu a představil příklad lesní krajiny Křivoklátska.

Ing. WEBER se ve svém příspěvku zaměřil na typ asociativní krajiny v Podještědí, ke které se váže život Karoliny Světlé a představil podrobně jednotlivé hodnoty včetně hodnot v širším okolí.

RNDr. et PhDr. M. ŠANTRŮČKOVÁ, Ph.D. prezentovala příklad Jáchymovska jako krajinu smrti a utrpení. Na mnoha obrázcích archivních i současných představila, jak se tato krajina spojená s těžbou vyvíjela do dnešní podoby.

Mgr. O. MALINA, Ph.D. otevřel několik otázek týkajících se militární a montánní krajiny. Při své práci se museli vypořádat se stanovením hranic daného typu krajiny, zejména ve vztahu ke státním hranicím, problémem lineárnosti této krajiny a problémem přesunu bastionových pevností k pohraničí (vnitrostátní téměř vymizely). Ukázal na příkladech problém identifikace hranic daného typu krajiny, zvláště v určitých typech, které se nachází v krajině fyzicky fragmentálně nebo v pozmeněné formě. Představil „fosilizační“ vlivy a rozdíly v charakteru montánní krajiny. V militární krajině nastínil otázku přístupu k identifikaci krajiny, zda hledat významné (zanikající) objekty, které reflektují daný typ krajiny a na základě koncentrace vymezit krajinu nebo naopak si vymezit krajinu a v ní hledat objekty, protože oba přístupy jsou možné.

Poslední prezentace (Bc. A. SVOBODOVÁ, Mgr. et Mgr. M. MEDEK) byla věnována participativnímu přístupu k historické kulturní krajině a představila edukační program v Nových Hradech. Ukázala prezentaci výstupu na krátkém informačním videu, které vyzdvihlo roli památkového pedagoga a ukázala projekt Když krajina promluví. Představila také nové přístupy v interpretaci historické kulturní krajiny jako je krokový model (Carter, 2001), systematický model 5M (Brochu, 2003 a 2014) a rámec 16Q (Interpret Europe, 2020). Přednášející ukázali projekt interpretace na modelovém území Netolické obory, který vzniká. Následovala diskuse přítomných, která se z větší části věnovala poslednímu příspěvku a otázce participace a edukace širší veřejnosti.

Naplnění kritérií (Frascati, část 2):

Naplnění základních kritérií vědeckého workshopu:

- NOVOST – v průběhu workshopu byly prezentovány nejnovější, dosud nepublikované výsledky projektu Identifikace a prezentace památkového potenciálu historické kulturní krajiny České republiky. Mezi přednesenými příspěvky jsou základní výstupy projektu, což se týká Typologie HiKK ČR a monografie Historické kulturní krajiny ČR.

- KREATIVITA – workshop představil architektonicko-krajinářské tvořivé přístupy ke specifické problémům různých typů krajiny, participativní ochrany HiKK i pojetí plánovacích nástrojů pro území KPZ.
- NEJISTOTA – jak typologie HiKK, tak způsoby analýzy typů krajiny a tak i tvorba plánů ochrany a koncepce regenerace jsou ve stadiu ověřování. Diskusní část workshopu byla velmi významná pro verifikaci vědeckých hypotéz, vyvíjených metodických postupů a interpretaci získaných výsledků výzkumu.
- SYSTEMATIČNOST – systematičnost se projevuje především v pojetí typologie HiKK, identifikace typů krajin i v plánovacích nástrojích ochrany. Celý výzkumný projekt má svou metodologii a je strukturován do dílčích kroků, které na sebe navazují. Důležitým rysem systematického postupu je verifikace vědeckých postupů na modelových studiích.
- OPAKOVATELNOST – Typologie HiKK a analytické přístupy představují opakovatelné a opakovaně ověřitelné metodické postupy. To se týká i modelového ověření plánu ochrany a koncepce regenerace KPZ.

Naplnění podpůrných kritérií (část 2.85):

- PROPOJENÍ S VEŘEJNÝMI VÝZKUMNÝMI LABORATOŘEMI – workshop byl organizován ve spolupráci 4 výzkumných pracovišť (dvě univerzitní, jedna laboratoř výzkumné instituce, pracoviště NPÚ). Workshopu se účastnili další pracovníci výzkumných pracovišť ČR, NPÚ a AOPK
- ZAPOJENÍ PRACOVNÍKŮ S DOKTORSKÝMI TITULY NEBO DOKTORANDŮ – do programu byli zapojeni doktorandi i pracovníci s vědeckými tituly (ČVUT, MENDELU). Účastníci workshopu byli doktorandi a erudovaní výzkumní a odborní pracovníci univerzit, výzkumných institucí a odborných pracovišť NPÚ. Podíl osob s vědeckými tituly tvořil 26 % z celkového počtu účastníků (38). Prezenční listina je k dispozici u pořadatelů workshopu.
- ZVEŘEJŇOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU VE VĚDECKÝCH ČASOPISECH, POŘÁDÁNÍ VĚDECKÝCH KONFERENCÍ NEBO ZAPOJENÍ DO VĚDECKÝCH REPORTŮ – Monografie „Historické kulturní krajiny ČR“ je připravena ke knižnímu vydání, k publikování je připravena i metodika s osvědčením Ministerstva kultury (N_{metS}) „Typologie historické kulturní krajiny České republiky“. Prezentované výsledky jsou obsaženy ve vědeckých zprávách projektu, ve formě specializovaných map s odborným obsahem, a jsou postupně prezentované formou článků v časopisech nebo sbornících z konferencí.